

vendar je delitev umetnosti v „čisto“ in „nečisto“ popolnoma nesprejemljiva. Umetnost ali je ali je pa ni. In če razume F. Koblar pod „višinami čiste umetnosti“ umetnost, ki je odmaknjena od življenja, od „dnevnega krohota“ v mišične sfere, vzvišene nad vsem pozemskim, potem je treba reči, da nima taka „čista umetnost“ s pravo umetnostjo nobenih ožjih vezi.

Kar pristrčen v svoji odkritosrčnosti pa je nepodpisani gledališki referent „Slovenskega doma“, ki ne more razumeti, čemu se sploh vprizarjajo „Hlapci“, češ tu je Cankar, „gnan po osebnem, zunanjem razočaranju“ zgolj „zbadal politične nasprotnike“ in še ni bil ves „sam, čist in velik, plemenit in lep, človek, vestnik in odvetnik ljubezni ter vzvišene lepote?“ Čemu vprizarjati „Hlapce“, ko pa je tu Cankarju „žolč narekoval, da je narodu... vrgel v obraz, da je narod hlapcev, ker se je politično zvesto oklepaj, kakor se oklepa še tudi dandanašnji svojih pravih, dobrih voditeljev?“ — Proizvod duha, spričo katerega ni kaj reči!

Ob slavnostni premieri Cankarjevih „Hlapcev“ se je znova pokazalo, da imajo gledalci često več zdravega smisla za umevanje umetniškega dela kot pa tisti, ki mu radodarno dele svoje nauke. Toliko časa, dokler se ob Cankarjevih delih publika navdušuje, dokler mu spontano aplaudira, toliko časa je to dokaz, da Cankarjevo delo živi in da živi ž njim vsa njegova etična in moralna vsebina. Če pa se bo kdaj zgodilo, da ne bomo ploskali Cankarju od srca, ampak zgolj zaradi same gole spodobnosti, takrat bo to dokaz, da nam Cankar ni več potreben, in takrat ga ne bo več treba klicati na repertoar.

Kako majhen pa je prav za prav korak od gesla: Ploskanje prepovedano! do: Cankar okrnjen ali celo pregnan z odra, to smo pa imeli priliko videti.

Drago šega.

Politična znanost

Ideologiji nacionalnega socializma prikrojeni novi „Meyerjev leksikon“, ki izhaja v Leipzigu, je že s prvim zvezkom vzbudil v Evropi upravičeno začudenje, ki se je z nadaljnimi zvezki še stopnjevalo. Saj je leksikon sestavljen po teoriji, da je znanost funkcija nečesa, kar je izven spoznavnih možnosti, in da je namesto kritičnega spoznavanja njena naloga „duševno in rasno“ priznanje. S prevzemom tega nauka so se izdajatelji odrekli informativni vrednosti novega leksikona in nam namesto tega nudijo „duševno in rasno priznanje“.

Sedanji Meyerjev leksikon je izrazito propagandno orodje nove ideologije, ki dopušča le „politično znanost“, kot jo je v knjigi „Nacionalno politična vzgoja“ opredelil Ernst Kriek: „V primeri z vprašanjem o koristnosti nekega spoznanja je vprašanje o njegovem znanstvenem značaju popolnoma podrejenega pomena.“ Politična koristnost v tem okviru ne dopušča enotnih principialnih pogledov. Teorija, ki je koristna na vzhodu, lahko zapira pot na zapadu in obratno. Tako ima nac. soc. politična znanost le eno nalogo, namreč opravičevati že določen politični program. Zato poudarja Meyerjev leksikon: „Za ugotovitev narodnostne meje je odločilno politično priznavanje obmejnega prebivalstva. To lahko določimo v vzhodni srednji Evropi le po subjektivnih znakih (priznavanje, glasovanje) in ne po objektivnih znakih (izvor, občevalni jezik).“ (Zvezek V., kolona 210.)

Če bi imela ta teorija veljavnost tudi na zapadu, bi morali Nemci resignirati na Alzacijo in Loreno. Prebivalci teh pokrajin, ki so po občevalnem jeziku pretežno Nemci, se politično priznavajo k Franciji. Toda izdajateljem Meyerjevega leksikona pripadnost prebivalstva ni problem, saj je vendarle občevalni jezik v teh pokrajinah nemški. Potrebno je bilo naglasiti: „v vzhodni srednji Evropi“.

Tukaj zastrta resnica nam odkriva resničnost, ki je program.

L. M.